

69	Procent	superfiint;
12	—	ordinairt og
16	—	Fodermeel og Klid.

De Hvedesorter, som dyrkes i de forenede Stater, ere af meget forskjellig Bestaffenhed. I Virginia og Syd-Maryland er Hveden for det meste smaaakiernet, mørkeguul og tyndskallet; i den nordlige Deel af Maryland derimod har den større Kierner, er mørkere af Farve og mere tykskallet. Ofte findes Hveden blandet med Hvideløgskierner, som meget vanskeliggjør dens Forarbeidelse til Meel; tillige er den ikke sjældent meget ureen som Følge af at den udtærkes ved Trædning, hvortil Dvæget anvendes.

Endnu et Par Ord om Møllevæsenet.

I den Kjøbenhavnste Industrieforenings Kvartalsberetninger, udgivne af E. Bisserup, 9de Aargangs 3die Hefte, findes en af Mechanicus P. J. Winstrup jun. forfattet Afhandling, indeholdende en „Sammenstilling mellem Vindmøllerne i England og i Danmark“.

Den Gjenstand, som heri behandles, er vistnok af Bigtighed, og da Forf. leverer os en detailleret Beskrivelse af de engelske Møllers Indretning, har hans Arbejde allerede derved et Krav paa at modtages med Erkjendtlighed af Enhver, som besatter sig med Møllevæsenet og saaledes er opfordret til at gjøre sig bekendt

med noget af det Nyeste, som en i Faget kyndig Mand her meddeles derover.

I det vor Hensigt nærmest blot er at henlede Opmærksomheden paa denne Afhandling, ville vi dog tillige benytte Leiligheden til at hidsætte et Uddrag af dens Begyndelse og Slutning.

„Naar man fra Danmark eller en anden Deel af Europas Fastland kommer over til England, træffer man en Mængde bekjendte Gjenstande under andre Former og Constructioner end man hidtil har været vant til at see dem og hertil maa ogsaa regnes Bindmøllerne. Medens man hertillands er vant til at betragte en Bindmølle som en ottekantet Træbygning af betydelig Brede forneden, en heel Deel smallere foroven og forøvrigt forsynet med fire Binger bedækkede med Seilbugs Seil, samt en bred Altan eller saakaldet Dmgang løbende om hele Møllen nedenfor Bindsfanget, saa fremstiller sig derimod i England en Bindmølle mestendeels som et høit, smalt og rundtmuret Taarn ikke meget bredere forneden end foroven, forsynet med fire, ofte med fem og undertiden med sex Binger, som ikke altid ere forsynede med Seil, men ofte indrettede med Flader af tyndt Træ eller Jernplader, Dmgangen er ofte ikke bredere end en Mand kan gaae paa den og undertiden sat høiere end den nederste Ende af Bindsfanget saa at den har Plads imellem Bingerne og Møllen og Enden af Bindsfanget gaaer ned forbi Dmgangen. — Den estersølgende Beskrivelse vil nærmere udvikle dette, og det maa her bemærkes, at Sammenstillingen blot skeer med Hensyn til de hertillands saa-

kalbte hollandske Møller, hvor blot den øverste Deel eller Hatten med Vindfanget er til at dreie, hvorimod den egentlige Mølle selv staaer fast; thi endstjøndt jeg ogsaa har seet enkelte Stubmøller i England, saa dele de dog stadig Skjæbnen med deres Medbrødre i Danmark, idet de blive remplacerede med Møller, hvor blot Hatten dreies, og saaledes kunne betragtes som hørende til en forsvunden Tid.

Den bedste Samling af Vindmøller jeg har truffet i England har været ved Hull og ved Liverpool, og især findes de paa det sidste Sted af baade ældre og nyere Constructioner, saa man mellem den Mængde Møller, som der findes, neppe skal finde to, som ere aldeles eens indrettede, men det, hvori de Alle ligne hverandre, er, at de ere murede runde lige fra Foden og op til Toppen, Tykkelsen af Muren forneden er $2\frac{1}{2}$ Steen, paa Midten 2 Steen og oppe ved Dreiegangen $1\frac{1}{2}$ Steen, brændte Muursteen af 9 Tommers Længde engelsk Maal. Paa den øverste Kant af Muren ligger Dreiegangen, som er en støbt Jernkrands af 6 Tommers Brede, fæstet med Ankere, som gaae dybt ned i Muren, at den ligger uroffelig. Paa denne Dreiegang hviler Hatten, enten paa Ruller eller ogsaa ganske simpelt paa Metal-klobse, saaledes som det bruges hos os, derimod findes altid 8 à 10 Ruller sidende i Støbejerns Gasser, befæstede i horizontal Retning paa forskjellige Steder under Hatten og løbende mod den indre Peripherie af Dreiegangens støbte Krands, tjenende til at styre Hatten i horizontal Retning og holde den i Centrum.

Hele en engelsk Møllens Indretning gjælder saaledes Productionen af sigtet Hvedemeel, da dette er det eneste Meel, som i England bruges til Brød; jeg har aldrig seet Rug at blive malet eller seet Brød bagt af Rug, og da jeg undertiden har spurgt efter det, har jeg endog truffet paa Folk, som ikke vidste, hvad Rug var. Hvad Grynmalning angaaer, antager jeg, at vi hertilands i saa Henseende ere videre fremme, thi alt hvad jeg har seet af den Art har indskrænket sig til hvad vi kalde Bankebyg, saa at, saa vidt jeg veed, vore bræffede og forterede eller saakaldte femerste Gryn ikke der existere; hvorimod i Skotland, hvor Grød er Nationalsøden iblandt Almuen, males Gryn, dog er Materialet dertil ikke Byg, men Havre. Malingen af disse Gryn skeer derved, at Havren skalles paa en Skalleqværn og siden efter at være blæst bræffes uden nogen Sortering paafølger, men Meel og Gryn findes mellem hinanden, saa at Productet bliver her det samme af Havre, som hos os halvskallede eller Bøndergryn bliver af Byg. Disse Havregryn udgjør i Skotland Hovedføden for simple Folk, deels som Grød eller det saakaldte porridge og deels som udrørte med Vand og tørret paa en Jernplade til tynde haarde Rager, som nydes til daglig Brug istedet for Brød.

En engelsk Vindmølle er med Hensyn til sine mechaniske Indretninger i en langt mere forbedret Tilstand end en Vindmølle hertilands, og frembyder saaledes en langt bekvemmere Brug forbundet med et bedre Product, saa at man her kunde ønske idetmindste en Deel af disse Forbedringer indførte og komme i almindelig

Brug. Det kan heller ikke nægtes, at endeel af disse Forbedringer til forskjellige Tider ere blevne indrettede paa enkelte Møller, men der for største Delen lagt til Side igjen, saa at for nærværende Tid meget lidet heraf kan paavises, hvilket for endeel har havt sin Aarsag i feilagtig Indretning og ukyndig Brug, men for endeel, og jeg skulde næsten sige for største Delen, har havt en Aarsag i vore borgerlige Indretninger, samt i Lovvæsen og Politianordninger. Den engelske Malemethode er baseret paa Formalingen af større Partier ad Gangen, og Mølleriets bliver der en Meelfabrikation, hvor Mølleren ligesom en anden Fabrikant selv gjør Udvalg og Indkjøb af sit Materiale og dernæst paa bedste Maade gjør Brug af sin Tid og sin Mølle for at frembringe et saa værdifuldt Product som muligt, hvormed han kan optræde paa det offentlige Marked. Men anderledes er det hos os; paa Landet bringes Sæden til Mølle i enkelt Tønde- og Skjeppeviis af Egnens Beboere, som forlange den samme Sæd formalet tilbage, som der er bragt, og Betaling herfor er anordningsmæssigt ansat til en bestemt Deel af den bragte Sæd, som altsaa beløber sig til ligemeget, enten Productet er godt eller slet, og i Grunden beløber sig meest, jo slettere det er; der er saaledes ingen Aarsag tilstede, som kunde tilskynde Mølleren at forbedre sit Mølleri, især da Bønderne i saa Henseende ere meget beskedne i deres Fordringer og for det meste blot see efter, om det fylder tilstrækkeligt i Sæcken, da der mange Steder veies hverken til eller fra Mølle, men det Hele gaaer paa Dienmaal. Desuden er det meget vanskeligt at faae Mølleprivilegium

paa Landet og det er da bundet til een eller to Dværne, hvilket Antal ikke maa overskrides, da Møllen derefter engang for alle sættes i Skat.

Fors. omtaler de Ulemper, som især Møllevæsenet i vore Kjøbstæder er underkastet og som han antager især hidrøre fra Consumtionsvæsenets Side, hvorefter han formener at have viist „at Mølleriets Bedrift ikke bevæger sig med den Frihed, som er nødvendig, for at et industrielt Foretagende kan gaae frem til Fuldkommenhed.“
